

Ալեքսանդր Շիրվանզադե

Կյանքի ժպիտը

Մայրիկ, ես վախենում եմ, լսվեց խոր գիշերին մանկան դողդոջուն ձայնը:

Նա բաց արավ աչքերը: Սենյակի թանձր խավարը ավելի սարսափեցրեց նրան:

Մայրի՛կ, մայրիկ, զարթնիր, ես վախենում եմ, լսեց մայրը մանկան աղաղակն ու զարթնեց:

Ինչո՞ւ ես վախենում, ասաց նա, վեր թռչելով փոքրիկի ձայնից խայթված:

Մայրիկ, էլի կրակում են: Լսի՛ր:

Մայրական քնքուշ ձեռք, որին բնությունը այնքան սեր էր ներշնչել, մեղմիկ իջավ փոքրիկի սառը քրտինքով թրջված ճակատի վրա:

Լսո՞ւմ ես, մայրիկ, ականջ դիր:

Գիշերային հանգիստը վաղուց էր խանգարվել հրացանի ճարճատյունով:

Սլացան վերջին գնդակները՝ հատ-հատ ինչպես երամից ետ մնացած թռչուններ. հայտնի չէր որտեղից և ուր: Եվ նորեն տիրեց լռություն:

Մայրիկ, ինչո՞ւ են կրակում:

Հենց այնպես, հաճույքի համար:

Բայց ես վախենում եմ:

Մի՛ վախենար, գավակս, հեռվում են կրակում: Շա՞տ հեռվում:

Շատ հեռվում:

Գնդակները մեր տանը չե՞ն հասնիլ:

Չեն հասնիլ, գավակս, չեն հասնիլ: Քնիր հանգիստ:

Թռավ մանկան կրծքից մի ծանր, ոչ մանկական հառաչանք:

Չհանգստացավ նա: Երկար, երկար ժամանակ պտտում էր իր անկողնում: Եվ նրա վառ երևակայության մեջ մի առ մի զարթնեցին բոլոր այն սարսափները, որ մայրը կարդացել էր նրա համար մանկական գրքերից: Անտառումն էր նա իր ընկեր ու ընկերուհիների հետ: Ուշացել էին տուն վերադառնալու, մոլորվեցին: Դեգերում էին ծառերի մթության մեջ: Առյուծներ, վագրեր, գայլեր ու բորենիներ, օձեր ու կարիճներ: Եղջյուրավոր դևեր, պոչավոր սատանաներ, կմախքներ, որոնք ծիծաղում էին, ահռելի պառավներ մանգաղներով գինված: Մարդիկ առանց գլուխների, գլուխներ առանց մարմինների, որ խոսում են ու թավալվում գետնի վրա, մեծ անդունդներ վիշապներով լեցուն: Բոլորը, բոլորը, ինչ որ ստեղծել էր բանաստեղծների հիվանդոտ երևակայությունը մանուկ սերնդի կրթության համար:

Վիշապի մի սուր սուլոց, հետո երկրորդը, երրորդը...:

Մայրի՛կ, զարթնիր, ես վախենում եմ, դուրս թռավ մանուկն իր փոքրիկ անկողնակալից և ընկավ մոր գիրկը:

Տակավին մութն էր:

Ի՞նչ պատահեց քեզ, մանուկս: Քնիր, դեռ մութն է:

Նորեն նա փոքրիկին դրեց իր անկողնակալի վրա, ջերմ համբույրներով հանգստացրեց նրան:

Ոչ, չեն կարող քնել, մայրիկ, մի բան պատմիր ինձ համար:

Ի՞նչ պատմեմ:

Ինչ ուզում ես, ինչ ուզում ես, լավ բան:

Կամենաս, կարդամ քեզ համար այն դեղին գրքից:

Մանուկը սարսափեց:

Ոչ, ո՛չ, ոչ, գոչեց նա, չեն ուզում, դեն գցիր դեղին գիրքը: Գցիր վառարանի մեջ, թող այնտեղ այրվի: Պատմիր ուրիշ բան, քեզնից պատմիր: Եվ աստված լուսավորեց մոր միտքը: Եվ մայրը դարձավ բանաստեղծ ու ստեղծագործեց անմիջապես:

Դա իր հարազատ գավակի իսկ կյանքն էր: Եղել է մի մանուկ վեց տարեկան: Ծնողները սիրել են նրան իրենց հոգու ամբողջ ջերմությամբ, շոյել ու փայփայել են ու ոչինչ չեն խնայել նրա համար, ոչինչ: Մանուկը եղել է երջանիկ այդ սիրով և պաշտել է իր ծնողներին ու սիրել կյանքը:

Եվ աշխարհն այնքան հաճելի է եղել նրա համար, որ ոչ մի վիշտ, ոչ մի դառնություն չի ընկճել նրա մատաղ հոգին: Ապրել է ու աշխատել, աշխատել է ու ապրել մինչև խորին ծերություն, միշտ ուրախ, միշտ գվարթ: Նա հավատացել է կյանքին խորին հավատով և սիրելով կյանքն ու իր գավակներին, արհամարհել է մահը և միշտ հեզնել ու ծաղրել է նրան ինչպես առավոտն է իր պայծառ լուսով ծաղրում գիշերվա խավարը: Արեգակը նրա համար է երկիրը լուսավորել, ծառերը նրա համար են բարձրացել, նոենիները նրա համար են բուսել ու անուշ բուրմունք տարածել, գետերը նրա համար են հոսել, աղբյուրները նրա համար են կարկաչել, թռչունները նրա համար են երգել, երաժիշտները նրա համար երկնքից աստվածային հնչյուններ իջեցրել, իսկ հուրը, սուրը նրա համար եղել են խաղալիքներ: Ամեն ինչ, ամեն ինչ նրա երջանկության համար է եղել, և երկիրը ու երկինքը, և ծովերը և աստղերը, համայն տիեզերքը: Մարդու համար: Եվ մարդն եղել է հպարտ ու վեհ, ուրախ ու երջանիկ:

Եվ մայրական անուշ ու քնքուշ ձայնի երաժշտությամբ հանգստացավ մանկան փոթորկված հոգին, ու նրա աչքերը մեղմիկ փակվեցին...

Նա քնեց և այս անգամ նրան պաշարեցին այլ երագներ: Երագներ, միմյանցից ուրախ ու հաճելի: Ծաղկագարդ սարեր ու բլուրներ, պայծառ երկինք, գմայլելի երկիր, և երաժշտություն, այնքան դյուրիշ ու այնքան կախարդիչ, որ մանկան էությունը ձուլվեց նրա հնչյունների հետ...

Գիշերային բուերը լռեցին, զարհուրելի պատկերները չքացան, ահռելի ուրվականները կորան: Դադարեց աքաղաղների աններդաշնակ կանչը, օձերի վշվշոցը: Սկսեցին երգել առավոտյան թռչունները գավթում գտնվող ծառերի վրա: Երագը խառնվեց իրականության:

Մայրը զարթնեց, բաց արավ լուսամուտի փեղկերը: Գարնանային արեգակի շողերը ոսկեգոծեցին մանկան երեսը, և նայեց մայրը ու նրա սիրտը սկսեց ուժգին բաբախել... Այն ի՛նչ անդորր ու երջանիկ ժպիտ էր մանկական դեմքի վրա: Երբեք, երբեք նա չէր տեսել այդքան պայծառ, այդքան ուրախ ժպիտ:

Կյանքի ժպիտը:

Եվ մայրը վերցրեց անշնորհք բանաստեղծի մանկական երգարանը, որ լեցուն էր սարսափներով, շպրտեց վառարանը, ասելով.

Ես եմ բանաստեղծ և ոչ դու: